

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

2. Quid sit? ab ipsa natura petitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

pluris, quàm res eas, quæ in ipsis etiam reperiuntur demonibus, & ab eis fieri possunt. Sed in rem ipsam veniamus.

CAPUT II.

Quid sit recta intentio ex ipsa natura petitur.

Quid recta sit intentio, apertius intelligemus, si cogitationem ad alia tantisper auertimus: quædam enim sunt quæ casu & præter intentionem contingere, quædam quæ naturæ vi, atque ingenito instinctu fieri dicuntur, & hæc utraque vel finem conuenientem fortiuntur, vel à fine sibi proposito aberrant.

Præter intentionem accidit, quod vel aliud quidpiam volenti, vel certè nihil eiusmodi cogitanti accidit, vt si pureum fodiens, thesaurum reperit; valetudinis gratia ambulans, in lapide durius impingit; lucrum è mercimoniis sperans, damnum reportat. Quæ cum accidunt, casu contingere dicuntur, quia cum actiones illæ ab hominibus, aliquid aliud spectantibus, alioque tendentibus fierent, interuenit alicunde vis quædam, vel emerit nouus rerum ordo, qui conatum eum totum alioversum deflecteret, atque ita præter expectationem res cadere: non secus atque si sagittam in scopum contentissimè rectissimeque directam, turbo vehementior auertat, ac etiam (quod in Theodosiana expeditione legimus) retro rapiat.

Rarius longè est, vt in iis quæ naturæ vi, & ingenito instinctu fiunt, præter intentionem aliquid accidat, & sine proposito exeidant: causarum enim naturalium eisdem passim effectus existere videmus, esseque admodum infrequens, vt abs eis dissonans quidpiam oriatur. In his autem propriè nulla est intentio alia, quàm vis & facultas tendens in vnum finem, naturæ sic præstitutum, vt quod aliud tendat non habeat, violentumque fuerit, vel portentosum, ac naturæ inimicum, quidquid contra feceris; vt si leuia deorsum, grauiasursum ferantur, si leones in mari, delphinos in terra alere tentaueris, aues cursu contendere, ceruos adfixis alis volare coegeris.

Sunt autem omnes, tam rerum sensu carentium, quàm animantium rationis expertiarum actiones, vsque adeò in vnum certum finem destinata, vt neque ab eo deflectere, nec ad plures queant tendere: cum enim neque cognitione, neque voluntate moueantur, sed vel solo ingenito appetitu, vel insita naturæ vi; ideo vnà se ipsæ propellant. Tunc autem & rectè moueri, & naturæ suæ numeros probè expleuisse dicuntur, quando id vberim præstant, quod viribus à natura inditis est consentaneum. laudatur arbor & ager fertilis, mollis lana, durus adamas, argentum candens, flauum aurum, liuidum plumbum, canis docilis, pinguis porcus, agilis equus, animosus leo, ceteraque similiter. Si verò huius in iudicando varietatis causam perquiris, non alià profectò cõperies, quàm naturæ in singulis con-

conuenientiam variam, quæ ex eo cernitur ad quod factæ sunt singulæ, quò si perueniunt, laudabiles; si non perueniunt, illaudabiles iudicantur; vestiendis corporibus, lanæ mollitudo; nutriendis, agrorum fertilitas; firmãdis ædibus, lapidum durities conuenit; lanas præduras, agrum sterilem & vliginosum, quis vel titiulirio emat? canem indocilem, pauidum leonem, equum bouis instar rudentem, monstrorum in numerum referres. Vnde quæso, nisi quoniam à naturæ suæ moribus exorbitasse, & in quamdam prauitatem deflexisse creduntur, adeò in rebus omnibus id pulcherrimum elucet, vt ad præstitutum à natura finem accommodatæ sint. Quod ipsum vt in ceteris, ita in homine si viderimus, quid recta intentio sit perspicuè constabit.

Quædam tamen est, etiam inter ista distinctio: ita enim res inanimæ feruntur in finem, vt nullam finis partem conditionemve percipiant; at animantes in cibum, in generationem, in doloris declinationem, suiq; conseruationem ex insito boni maliue sensu, imaginatione sola, & cognitionis quasi inchoatione capiuntur, ac se mouent, ita tamen vt neque motum reprimere valeant, neq; se possint ad alia conuertere. Cùm autem hic secundus gradus esset prioris perfectior, admodum tamen imperfectus, tertium, eumq; perfectiorem, naturæ ratione præditæ indidit Deus, vt rationem finis agnosceret, vias eum assequendi inquireret, vltroque quæ magis arriderent eligeret. Ab hoc verò gradu, non esset quò possemus aliò progredi, quàm ad illum qui ipse, omnium esset finium auctor, norma, moderator, & supremus finis, ex eoque omnis rectitudinis, omnisque prauitatis prima esset iudicatio atque ratio ducenda: vt mox apertius dicetur.

C A P V T III.

Quomodo in hominem quadrent quæ de alijs dicta sunt.

DVæ nihilominus in homine sunt, vel functiones vel partes obseruandas, quarum vna ratione & voluntate, alia verò solius naturæ vi mouetur. Naturam sequuntur, quæcumque non sunt imperio voluntatis obnoxia, sed conditioni corporis obsecundant, vt quòd deorsum feratur, quòd palpitet cor, aures audiant, stomachus cibos concoquat, læuore & asperitate, frigore & calore ferriatur tactus. Voluntati verò ea subduntur, quæ nostri sunt arbitrij, vt actionum negotiorumque susceptio, consiliorum agitatio, idque omne quòd agere vel omittere possumus: imò etiam, eorum quæ natura exigit certa destinatio, & vt in finem aliquem dirigantur optatio, penes voluntatem est; nam & palpitationem cordis, & anhelitus reciprocationem, omnesque naturæ actiones atque facultates, Deo consecrare, vt ei subseruiant, possumus.

In his autem quæ sola natura fiunt, vt est lapsus temporis, & momenta vitæ, eadem in homine est ad finem lege naturali præstitutum contentio, quæ in ani-

man-